

**Fundusz Obywatelski
im. Ludwiki i Henryka
Wujców**

Brunatna Księga (2019, 2020-2023, 2023-2024)

‘Brunatna Księga’ wydana przez Stowarzyszenie ‘NIGDY WIĘCEJ’ zawiera opisy rasistowskich i ksenofobicznych napaści fizycznych, przypadków dyskryminacji, jak również dewastacji cmentarzy czy pomników upamiętniających Zagładę. Opisuje też rasistowskie i ksenofobiczne zajścia z udziałem pseudokibiców piłkarskich. Ponadto raport ten stanowi dokumentację mowy nienawiści w polskiej debacie publicznej, a zwłaszcza w mediach społecznościowych.

– *Nienawiść do mniejszości to problem globalny* – zauważa Rafał Pankowski, współzałożyciel Stowarzyszenia ‘NIGDY WIĘCEJ’, prof. Collegium Civitas w Warszawie i Rotary Peace Fellow na Uniwersytecie Makerere w Ugandzie. – *Dlatego tak ważna jest solidarność ze wszystkimi ofiarami dyskryminacji i przemocy.*

Stowarzyszenie ‘NIGDY WIĘCEJ’ jest powstałą w 1996 roku niezależną organizacją antyrasistowską, która prowadzi ‘Brunatną Księgę’ – dokumentację zdarzeń na tle ksenofobicznym i antysemickim. Jej inicjatorem był wieloletni prezes Stowarzyszenia ‘NIGDY WIĘCEJ’ Marcin Kornak (ur. 1968 – zm. 2014).

Więcej informacji na stronie na www.nigdywiecej.org/brunatna-ksiega

Brunatna Księga 2023-2024

Tak zwane patrole obywatelskie organizowane przeciwko migrantom, brutalne pobicie studenta z Azerbejdżanu oraz Hindusów w hostelu pracowniczym to tylko niektóre przypadki rasizmu i ksenofobii z ostatnich tygodni. Ukazała się właśnie nowa ‘Brunatna Księga’ Stowarzyszenia ‘NIGDY WIĘCEJ’, która dokumentuje wybrane ataki na mniejszości z lat 2023-2024.

– *Eskalacja agresji nie jest zaskakująca* – tłumaczy dr Anna Tatar, współautorka raportu. – *Wielokrotnie przestrzegaliśmy, że wzbudzanie przez polityków strachu, a nawet pogardy wobec migrantów i uchodźców będzie skutkowało przemocą na ulicach.*

Oto wybrane zdarzenia udokumentowane w ‘Brunatnej Księdze’ Stowarzyszenia ‘NIGDY WIĘCEJ’:

– ŁÓDŹ. W nocy z 25 na 26 marca 2023 grupa kilkunastu osób, mężczyzn i kobiet, zaatakowała dwóch Ukraińców. Wykrzykiwali: ‘Nienawidzimy was, jesteście z Ukrainy, won do domu!’, a czterech bandytów brutalnie ich pobiło: uderzali ich pięściami, powalili na ziemię i kopali. Ukraińcy trafili do szpitala, jeden z nich miał złamaną szczękę i zebro, drugi obite nerki i uszkodzony ząb.

– WROCŁAW. 30 czerwca 2023 nauczycielka pochodząca z Filipin została zaatakowana przez nieznaną kobietę. Napastniczka obrzuciła ją wyzwiskami i groziła przemocą oraz pozbawieniem życia. Wykrzykiwała: ‘Nienawidzę was, k...wa! Za to, że jesteście okrutni i źli. Choroby przenosicie różne’.

- RACIBÓRZ. 15 sierpnia 2023 na ulicy Katowickiej ciemnoskóry nastolatek, który wyszedł z baru z kebabem, został obrzucony rasistowskimi wyzwiskami i groźbami przez mijającego go przechodnia. Mężczyzna krzyknął do niego: ‘Ty jeb...ny ciapaty, wypier...alaj stąd, zaj...bię cię zaraz’.
 - PIEKOSZÓW. 21 października 2023 jeden z mieszkańców, 36-letni Szczepan B., brutalnie pobił dwunastoletniego chłopca pochodzącego z Ukrainy. ‘Sprawca znieważał, ubliżał, ale również bił, wyprowadzał ciosy pięściami, kopał nogami po głowie i po całym ciele, powodując utratę przytomności u tego dziecka’.
 - WARSZAWA. 11 listopada 2023 uczestnicy tzw. Marszu Niepodległości palili flagi Unii Europejskiej. Skandowali też hasła rasistowskie i ksenofobiczne, m.in. ‘Biały honor, biała duma’, ‘Biała siła jest i była’, ‘Polska dla Polaków’, ‘Znajdzie się kij na lewacki ryj’. Eksponowali również flagi z krzyżem celtyckim, flagę w barwach III Rzeszy czy transparent ‘Stop ukrainizacji Polski’.
 - GDAŃSK. 2 stycznia 2024 na ulicy Owsianej ‘nieznani sprawcy’ zniszczyli tablicę upamiętniającą getto, w którym podczas II wojny światowej przetrzymywani byli Żydzi z Gdańska oraz z innych terenów okupowanych przez III Rzeszę.
 - WARSZAWA. W nocy z 30 kwietnia na 1 maja 2024 na ulicy Twardej młodociany sprawca próbował podpalić synagogę im. Małżonków Nożyków. Rzucił koktajlem Mołotowa, który rozbił się o fasadę, blisko jednego z okien na parterze.
 - WARSZAWA. W nocy z 24 na 25 sierpnia 2024 student pochodzący z Azerbejdżanu został pobity z powodu karnacji. Grupa kilku mężczyzn i kobieta obrzucili go rasistowskimi obelgami. Poszkodowany relacjonował: ‘Mówili «Polska dla Polaków», a mnie nazywali «jeb...nym czarnuchem» [...]. Dostałem w głowę czymś twardym [...]. Upadłem na ziemię i chyba od razu straciłem przytomność. Zaczęli mnie bić rękoma i kopać’.
 - NOWY SĄCZ. 8 września 2024 przy cmentarzu żydowskim na ulicy Rybackiej kilkoro napastników zaatakowało grupę przyjezdnych Żydów, którzy zamierzali odwiedzić nekropolię. Sprawcy obrzucili ich antysemitycznymi wyzwiskami i kierowali pod ich adresem groźby.
 - ŻYRARDÓW. 21 września 2024 przez miasto przeszedł ksenofobiczny marsz, określany mianem tzw. patrolu obywatelskiego. Manifestanci skandowali: ‘Tu jest Polska!’, ‘Tu jest Żyrardów, tutaj idziemy! Robimy, k...wa, to, co powinni robić wszyscy!’. Ponadto uczestnicy ‘patrolu’ brutalnie zaatakowali migrantów mieszkających w hostelu pracowniczym. Ukraińcy, Azerowie i Gruzini bronili się przed napastnikami, używając gaśnic proszkowych. W wyniku ataku 70 migrantów zrezygnowało z pracy w Żyrardowie.
 - SZCZECIN. 7 października 2024 pochodzący z Ukrainy kierowca taksówki został pobity na tle narodowościowym przez 46-letniego pasażera. Mężczyzna kierował groźby pod jego adresem, zadawał mu ciosy w twarz i głowę, a także wykrzyknął do niego: ‘Ukraińska szmato!’.
- ‘Brunatna Księga 2023-2024’ ([pełna wersja raportu – plik PDF](#)).

Brunatna Księga 2020-2023

Stowarzyszenie ‘NIGDY WIĘCEJ’ opublikowało **‘Brunatną Księgę’ – dokumentację zdarzeń na tle rasistowskim i ksenofobicznym oraz aktów dyskryminacji z lat 2020-2023**. Obejmuje ona również incydenty na stadionach i zajścia z udziałem pseudokibiców. W ‘Brunatnej Księdze’ opisane zostały przykłady rasistowskich flag na stadionach, pogardliwych okrzyków wobec ciemnoskórych piłkarzy czy antysemitycznych przyśpiewek. Pseudokibice ekspozowali transparenty z symbolami nazistowskimi jak Totenkopf (znak trupiej czaszki, którego używali strażnicy w obozach koncentracyjnych), ze sloganem ‘Krew i honor’ (motto Hitlerjugend) czy krzyżem celtyckim (oznaczającym tzw. białą siłę). Manifestowali też swoją niechęć wobec uchodźców z Ukrainy, wywieszając flagi z hasłem ‘Stop ukrainizacji’.

– Wywieszanie na stadionach flag propagujących nienawiść pozostaje właściwie bezkarne. Władze piłkarskie reagują rzadko, a jeśli na kluby są nakładane jakiekolwiek kary, to zazwyczaj symboliczne – powiedziała dr Anna Tatar, współautorka raportu. – O ignorowaniu tego problemu świadczy na przykład eksponowanie przez kiboli Motoru Lublin transparentu, na którym widnieje motto SS: *Nasz honor to wierność*. Jest wywieszany na trybunach od lat i przyzwala na to klub, miasto jako sponsor i PZPN – dodaje.

W ‘Brunatnej Księdze’ udokumentowano również manifestacje z hasłami podżegającymi do nienawiści, w których brali udział pseudokibice. – ‘Ramię w ramię ze skrajną prawicą uczestniczyli w protestach antyukraińskich, atakowali osoby LGBT i próbowali blokować Marsze Równości. Kibice dopuszczali się też przemocy w czasie Strajku Kobiet i wspierali negacjonistów epidemii koronawirusa’ – podkreślili przedstawiciele Stowarzyszenia ‘NIGDY WIĘCEJ’.

Wybrane przykłady zdarzeń udokumentowanych w ‘Brunatnej Księdze 2020-2023’:

GDĄŃSK. 4 marca 2020 podczas meczu pomiędzy Lechią Gdańsk a Legią Warszawa miejscowi pseudokibice wywiesili flagę z wyrazami poparcia dla Janusza Walusia, polskiego emigranta, który w Republice Południowej Afryki odsiadywał wyrok dożywotniego więzienia za rasistowskie morderstwo. W 1993 zastrzelił polityka walczącego z apartheidem, Chrisa Haniego.

BIAŁYSTOK. 28 czerwca 2020 po zakończeniu meczu pomiędzy Jagiellonią Białystok a Lechią Gdańsk kilku miejscowych pseudokibiców kierowało ksenofobiczne wyzwiska pod adresem kapitana Jagiellonii, pochodzącego z Ukrainy Tarasa Romanczuka. Wykrzykiwali do niego: ‘Nie jesteś Polakiem!’ i ‘Wypier...aj na Ukrainę!’.

IŁAWA. 12 sierpnia 2020 pod Urzędem Miasta grupa mężczyzn, wśród których byli też pseudokibice Jezioraka Iława, zakłóciła pikietę zorganizowaną przeciwko przemocy wobec osób LGBT. Kilkunastu agresorów obrzuciło wulgarnymi wyzwiskami uczestników zgromadzenia, rzucili też w ich kierunku petardę hukową.

NOWY DWÓR MAZOWIECKI. 5 czerwca 2021 w trakcie spotkania Świt Nowy Dwór Mazowiecki – Polonia Warszawa miejscowi pseudokibice znieważyli ciemnoskórego piłkarza Polonii, Juniora Radzińskiego. Wydawali odgłosy naśladujące małpy. Sędzia nie zareagował na to zdarzenie.

LUBLIN. 8 sierpnia 2021 podczas spotkania pomiędzy Motorem Lublin a Ruchem Chorzów pseudokibice miejscowego klubu eksponowali transparent ze sloganem, który w trakcie II wojny światowej był dewizą SS: ‘Nasz honor to wierność’.

WARSZAWA. 30 września 2021 przed meczem Ligi Europy pomiędzy Legią Warszawa a Leicester City pseudokibice stołecznego klubu eksponowali ogromną flagę, która wyszydzała gest przyklęknienia przez angielskich piłkarzy na znak solidarności z międzynarodową akcją Black Lives Matter. Na transparencie tym znajdował się napis: ‘Kneel before his majesty’ (‘Uklęknij przed jego wysokością’).

SOSNOWIEC. 4 marca 2022 podczas meczu pomiędzy Zagłębiem Sosnowiec a GKS Katowice (derby województwa śląskiego) miejscowi pseudokibice skandowali antyromski, nawołujący do przemocy slogan pod adresem przeciwnego klubu. Wykrzykiwali: ‘Ubij Cygana!’.

KIELCE. 16 lipca 2022 podczas spotkania Korona Kielce – Legia Warszawa miejscowi pseudokibice eksponowali rasistowską flagę, na której znajdował się napis ‘BHBD’, odwołujący się do słów ‘Biały honor, biała duma’. To cytat z piosenki neonazistowskiej kapeli Konkwista 88. Jej słowa brzmią: ‘To była walka na śmierć o biały honor i krew / O białą dumę, celtycki krzyż’.

TYCHY. 13 sierpnia 2022 w trakcie meczu GKS Tychy – Wisła Kraków przyjezdni ‘kibice’ skandowali obelgi na tle antysemickim. Pod adresem klubu z Tychów wykrzykiwali: ‘Jeb...ć Żydów, skurw...ów’.

WROCLAW. 26 lutego 2023, dwa dni po rocznicy napaści Rosji na Ukrainę, w trakcie spotkania Ekstraklasy piłki nożnej Śląsk Wrocław – Lech Poznań pseudokibice miejscowego klubu wywiesili na ogrodzeniu otaczającym murawę baner, na którym znajdowało się przekreślone godło Ukrainy. 1 marca w związku z zachowaniem wrocławskich ‘kibiców’ Komisja Ligi nałożyła na Śląsk karę w wysokości 15 tysięcy złotych.

[Brunatna Księga 2020-2023 \(pełna wersja raportu\)](#)

Brunatna Księga 2019

– *Nie wiemy o wszystkich rasistowskich, ksenofobicznych i homofobicznych zdarzeniach. Te, które opisujemy, to tylko wierzchołek góry lodowej. Poznań wyróżnia się negatywnie pod względem zachowań pseudokibiców* – mówi dr Anna Tatar, która redagowała „Brunatną Księgę”, stworzoną przez stowarzyszenie Nigdy Więcej. „Brunatna księga” to publikacja, w której stowarzyszenie Nigdy Więcej opisuje rasistowskie, ksenofobiczne i homofobiczne incydenty w Polsce. W „Brunatnej księdze” za 2019 rok (obejmującej okres od 1 stycznia do 2 listopada), opisanych zostało 248 aktów przemocy i mowy nienawiści, do których doszło w Polsce (w niektórych przypadkach również poza granicami, jak podczas wyjazdowych meczów piłkarskiej reprezentacji Polski). Wśród tych 248 opisanych przypadków, siedem pochodzi z Poznania, a po jednym – z Gniezna, Jarocina, Kalisza i Konina.

„Brunatna Księga (2019, 2020-2023, 2023-2024)”. FunduszObywatelski.pl, 11.11.2024.

<https://www.funduszobywatelski.pl/brunatna-agresja-nowy-raport-stowarzyszenia-nigdy-wiecej/>